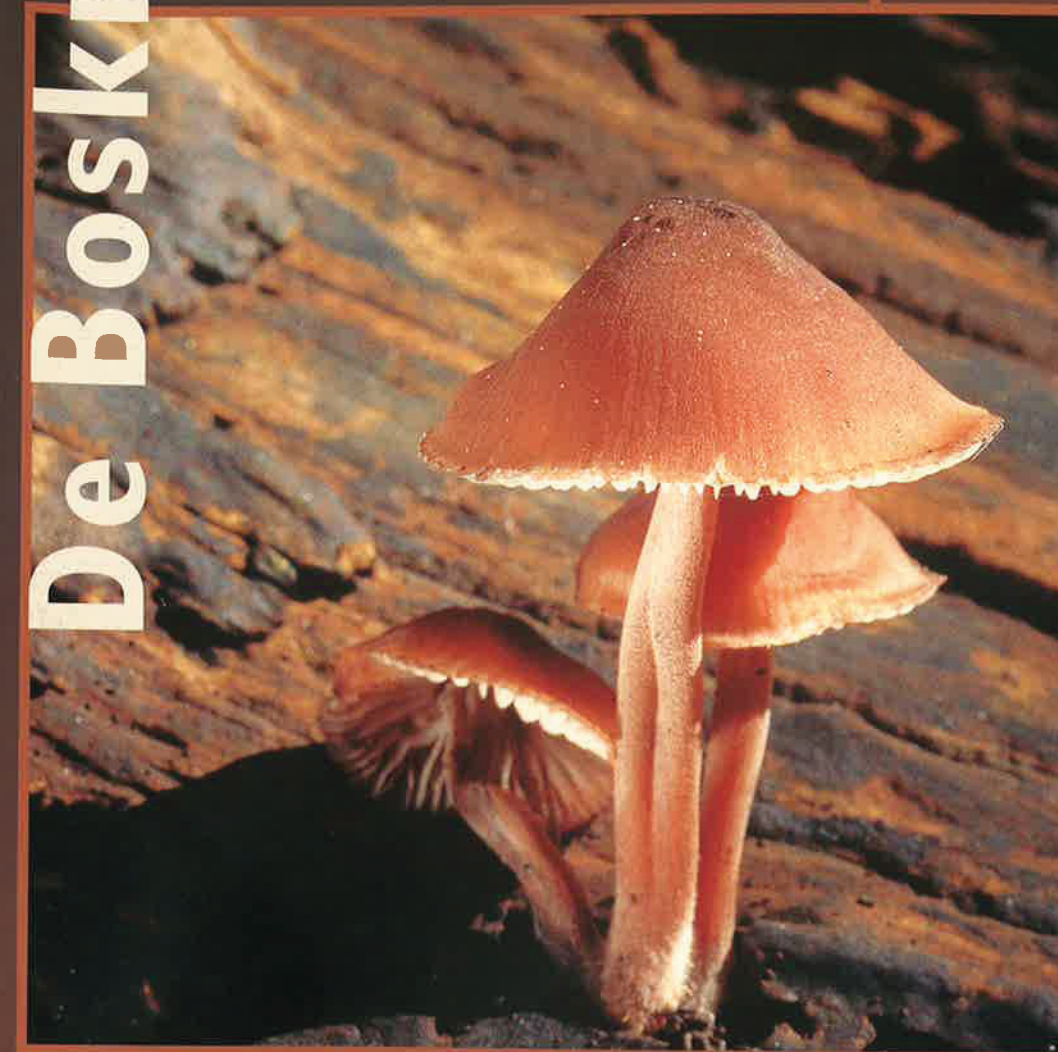

De Boskrant

tweemaandelijks tijdschrift • januari-februari • 31ste jaargang nr. 1 • ISSN 0773 137 X
Afgifttekantoor: 9090 Melle 1

Mededelingsblad van
Vereniging voor Bos in Vlaanderen

Januari
Februari
2001

VBV
Mededelingsblad van 'Vereniging voor Bos in Vlaanderen'

Geraardsbergsesteenweg 267, 9090 Gontrode
tel.: 09 252 21 13 fax: 09 252 54 66 e-mail: vbv@rug.ac.be webpagina: www.vbv.be
tweemaandelijks tijdschrift – versijnt 5 maal per jaar
januari-februari • 31ste jaargang nr. 1
ISSN 0773 137 X • Afgiftekantoor: 9090 Melle 1

Werken mee aan dit nummer
Hans Baeté, Karel Bostoen, Rik De Vreese,
Guy Geudens, Hans Scheirlinck,
Lut Slembrouck, Arno Thomaes,
Frederik Vaes, Kristine Vander Mijnsbrugge.

Eindredactie
Brenda Bussche, Dries Gorissen, Inge Serbruyns,
Geert Van Kerckhove.

Artikelen en berichten
Artikelen en berichten kunnen steeds toegezonden
worden naar het adres van de vbv. Zij zullen voor
publicatie aan de redactieraad worden voorgelegd.
Gedeeltelijke of gehele overname is steeds toegela-
ten mits bronvermelding.

Bijdrage
Lidgeld + Boskrant: 550 fr.
Lidgeld + Boskrant + Groene Band: 650 fr.
Lidgeld student + Boskrant + Groene Band: 350 fr.
Te storten op rekening 448-3605351-56

Gedrukt op chloorvrij gebleekt kringlooppapier

Foto voorpagina: Paddestoelen
© Nobert Huys, Fennec-Films

Editoriaal	1
De beginjaren	2
A l'honneur et dans l'intérêt du bois	2
VBV-excursie	7
vbv-excursie Polen van 3 tot 9 juni 2001	7
Pro Silva	8
Rozen en Meidoornen	8
Uit de vereniging	12
Uitnodiging Algemene Vergadering	12
Excursies werkgroep Pro Silva	13
Activiteitenkalender vbv	19
Verken het bos	15
Als bomen gaan praten	15
De praatstoel	20
Interview met Professor Lust	20
Speelzones	25
Het bos: een speelzone?	25
Uit de sector	28
Hout uit de bosgroepen	28
Sector-weetjes	31
Groene Hel of Aards Paradijs	31
A sign of Intel-ligence	31
Géants au Pied d'Argile	31
ANKONA-jaarboek 99	31
Boekbespreking	32

De door U meegedeelde en op het verzendetiket afgedrukte
persoonsgegevens, werden opgeslagen in een bestand dat be-
heerd wordt door onze vereniging. Ze worden uitsluitend ge-
bruikt voor verzending van onze tijdschriften, documentatie
en informatie m.b.t. onze vereniging. U heeft recht op inzage
van uw persoonlijke gegevens en kunt hiervan altijd verbete-
ring vragen. Bij het openbaar register kan altijd aanvullende
informatie worden bekomen.

wet van 8/12/92
ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer

De wervende kracht van het bos

Enmaal mensen en verenigingen de kaap van vijftientwintig gepasseerd zijn, voelen ze vaak een opkomende behoefte om terug te blikken, de weggevloede tijd in perioden in te delen en aan geschiedschrijving te doen. Het is immers makkelijker om onszelf te vleien met ons roemruchte verleden dan aan te kijken tegen de onzekerheden van de toekomst. Dat is niet zonder gevaar en zeer objectief is zo een terugblik ook al niet: sommige cruciale feiten geraken in de vergetelheid, terwijl andere door verkeerde interpretatie van de werkelijkheid of om opportunistische redenen op een voetstuk worden geplaatst. Hoe dan ook, terwijl de Boskrant dit jaar de plezierigste wapenfeiten uit 30 jaar verenigingsleven oprakelt zou ik mij hier voorts willen beperken tot het recente verleden en de toekomst.

De voorbije vijf jaar van de vereniging werden gekenmerkt door een doorgedreven professionalisering. We werden erkend als gewestelijke natuur- en milieuvereniging, zetten een efficiënt pers- en actieapparaat op poten, verdrievoudigden het aantal leden en vermenigvuldigden de activiteiten. Dit alles werd mogelijk dank zij de uitbouw van een permanent secretariaat met op dit moment maar liefst zeven medewerkers. Door deze luxe dreigen actieve leden van weleer soms weg te dommelen. We mogen echter nooit vergeten dat we een ledenvereniging zijn, die staat of valt met de vrijwillige inzet van zijn leden. En ik kan je verzekeren dat het bos die inzet meer dan ooit nodig heeft en verdient. We hebben het misschien wel zover gekregen dat bos hoog in de politieke agenda staat, maar op het terrein blijft er bitter weinig van te bespeuren. Het bos is nog steeds vogelvrij in Vlaanderen, de bosuitbreiding ligt wettelijk vast maar komt er niet. Ook onze visie op duurzaam en multifunctioneel bosbeheer vindt nog te weinig weerklank bij de open ruimtebeheerders: elk jaar zien we meer natuurbeschermers en bosbeheerders in extreme visies vervallen die diametraal staan tegenover de concepten van duurzame ontwikkeling en multifunctioneel bosgebruik. Alsof een bos waarin hout gekapt of gejaagd wordt geen natuurwaarden zou bevatten. Alsof een bos in reservaatgebied geen microklimaat zou hebben, koolstof zou vastleggen of zuiver grondwater zou produceren. Het is waar dat de derde weg van het natuurgericht bosbeheer niet de simpelste is, noch om te doorgronden, noch om in de praktijk te brengen. Het is in mijn overtuiging nochtans de enige weg die op termijn garanties biedt voor een duurzaam bospatrimonium bij ons en elders.

We hebben daarom, beste leden, uw vrijwillige inzet hard nodig. Activeer jezelf in een werkgroep, een excursie, een actie of kruip in je pen. Jouw aanwezigheid stimuleert ons meer dan je denkt en het bos vaart er wel bij!

BART MUYS
Voorzitter

A l'honneur et dans l'intérêt du bois*

LUT SLEMBROUCK

In de laatste boskrant van vorig jaar hebben we er reeds op gewezen: de vbv bestaat 30 jaar en dat laten we niet onopgemerkt voorbij gaan. Wat kan u allemaal verwachten in de komende Boskranten? Gedurende het hele jaar krijgt u een terugblik van 30 jaar strijd voor meer en beter bos in Vlaanderen. We doen dit aan de hand van archiefmateriaal en leuke anekdotes.

Het zou ons echt te ver leiden om een chronologisch overzicht te geven van alle activiteiten en gebeurtenissen die de Vereniging voor Bos in Vlaanderen tijdens haar 30-jarig bestaan heeft georganiseerd. Het is eveneens onmogelijk om alle medewerkers en sympathisanten met naam en toenaam te vermelden. We houden het op een summiere opsomming van de belangrijkste feiten en trachten een sfeerbeeld te schetsen van het reilen en zeilen van de vbv gedurende die 30 jaar.

Het ontstaan

1970 wordt door de Raad van Europa uitgeroepen tot het jaar van de natuurbescherming. Zes bosbouwers: Paul Paelinck, Maurice Geebelen, Jan De Schuyter, Ferdinand Janssens, Prof. Marcel Van Miegroet, Willy Vandenbroucke en 1 journalist, Paul Martens, houden op 31 oktober 1970 de Vlaamse Bosbouwvereniging boven de doopvont. Het doel van de vereniging bestaat erin bij te dragen tot het voeren van een dynamische bos- en groenpolitiek en tot het opvoeren van de bosoppervlakte in Vlaanderen.

* Edict van Albrecht en Isabella (1617)

De beginjaren

De oprichters gaan met bijzonder veel enthousiasme van start. Zij zien meteen het belang in van een sterk gemediatiseerde beboscingscampagne. De vbv start een meerjarige samenwerking met de toenmalige BRT die ondermeer resulteert in een aantal tv-reeksen over diverse bos-onderwerpen "sos natuur" en "interludia". In 1970 worden via plantacties tenminste 1 miljoen bomen geplant.

Voor het eerst wordt in Gontrode ook geëxperimenteerd met een collectieve bebossing over een oppervlakte van in totaal 4 ha (zie foto). De vbv ijvert van in het begin voor het behoud van bestaande bomen en zo mogelijk formules te vinden om gesloten bossen open te stellen als wandelbos voor de inwoners. Andere objectieven zijn onder meer de aanleg van groene speelruimten, het uitvoeren van beplantingen rond industrieën of het aanleggen van groene gordels tussen industrie-kernen en woongebieden. De objectieven van de jaren 70 en 71 bestaan voornamelijk in de collectieve aanplanting van minimum 10 ha in elk van de 5 Vlaamse provincies, met medewerking van de provinciebesturen en het Bestuur van Waters en Bossen, nu afdeling Bos en Groen.

De vbv zorgt als initiatiefnemer voor het plantgoed. In 1972 draait de actie om de verspreiding van arboreta over het Vlaamse land (800 in totaal). Opvallend is ook de internationale persbelangstelling voor deze collectieve bebossingen. De samenwerking in Vlaanderen tussen bosbouwers en communicatiemedia wordt tijdens het Wereldbosbouwcongres in 1972 te Buenos Aires als voorbeeld gesteld.

Professor Em. Marcel Van Miegroet achter het stuur tijdens de plantactie te Gontrode van 1970 (foto: archief Professor Lust).

Communicatie

De vbv zoekt ook een manier om met haar leden en het publiek te communiceren. Maandelijks publiceren zij de vbv-berichten, de voorloper van de Boskrant. De eisen en de verzuchtingen van de vereniging worden daarin naar voor geschoven. De rubriek 'Bosbehandeling' bevat info over boomsoorten, stekken snoeien, planten, enz... Excursies worden aangekondigd en we krijgen een overzicht van de belangrijkste evoluties in het buitenland en nieuws van andere verenigingen die met de milieuproblematiek bezig zijn.

Regionalisering

Die eerste jaren van de Vlaamse Bosbouwvereniging worden in eerste instantie beheerst door de felle eis voor de regionalisering van

de bosmaterie. De vbv streeft onvermoeibaar naar de oprichting van een eigen zelfstandige Vlaamse dienst, die over voldoende middelen zou beschikken en bevoegdheid zou hebben over "alle" materies in verband met bosbouw en groenpolitiek. De hervorming van de afdeling Waters en Bossen, op dat ogenblik gedomineerd door Franstalige ingenieurs, is een prioritaire eis.

In de vbv-berichten van die tijd lezen we letterlijk: "We moeten over de middelen beschikken om de verdere afname van de bosoppervlakte in Vlaanderen te verhinderen, om daarentegen de beboste oppervlakte te kunnen uitbreiden en bosverwerving door openbare besturen mogelijk te maken en tenslotte om alle bossen hun multifunctionele opdracht zo optimaal mogelijk te laten vervullen."

In 1973 kent de vbv een eerste overwinning op het vlak van beleidsmaatregelen. Onder druk van de vereniging worden alle aangelegenheden die betrekking hebben op het bos, de jacht en de visvangst in het Vlaamse Gewest onder de bevoegdheid geplaatst van het Staatssecretariaat van Leefmilieu. De wetten van 12 juli 1973 op het natuurbewoud en van 1 augustus 1974 zijn er mede gekomen onder impuls en druk van de vbv. Helaas blijkt tussen de invoering van deze wetten en de uitvoering ervan soms een gat van 10 jaar te zitten. De effectieve regionalisering van de bosmaterie en de oprichting van "Bossen, jacht en visvangst" laat nog tot in de jaren 80 op zich wachten.

Een andere eis betreft een ondubbelzinnige definitie van het begrip "Bos", met inbegrip van populieraanplantingen, parkbossen, speelbossen, schermbossen, wandelbossen, bosreservaten, enz... De vbv stelt ook de vernieuwing van de Hoge Bosraad voor, stelt de problematiek van de privé-bossen aan de orde, de stimulering van het bosbouwkundig onderzoek en de uitvoering van de wet op het natuurbewoud.

Het probleem Zoniën

Omstreeks 1975 stelt zich een probleem rond het Zoniënwood. Het Zoniënwood dreigt volledig opgenomen te worden in het Brussels Gewest dat destijds door een militant FDP gedomineerd werd. Het Zoniënwood is nochtans in de eerste plaats een Vlaams bos dat zich voor 56% op ééntalig Vlaams gebied, 38% op grondgebied van de Brusselse agglomeratie en slechts voor 6% in ééntalig Waalse gemeenten bevindt. Onder druk van de vbv en een aantal Vlaamse actiegroepen is dat scenario niet doorgegaan.

Een eerste evaluatie na 5 jaar

Na 5 jaar vbv heeft Vlaanderen het bos beter leren kennen dankzij onder andere de televisie-uitzendingen op de BRT en allerlei acties en publicaties. Er is een duidelijke algemene sensibilisering rond bos en natuur op gang gekomen, kortom een positieve evolutie is merkbaar.

Wettelijke leemtes

De wettelijke leemtes en onduidelijkheden maken het mogelijk dat binnen het bestek van een paar weken een aantal inwoners uit éénzelfde gemeente veroordeeld worden wegens het kappen van een rij bomen en andere inwoners voor dezelfde feiten worden vrijgepleit. Pikant detail is dat de zaken door dezelfde advocaat werden gepleit!

Het boswetboek van nota bene 1854 – tijdens de 19de eeuw had het bosbeheer een sterk militair karakter en beperkte het bos zich tot haar economisch belang – heeft nog steeds geen noemenswaardige aanpassingen gehad. Toch is er stilaan interesse vanwege de overheid en wordt met grote verwachtingen uitgekeken naar het nieuwe boswetboek (het bosdecreet van 1980).

De invulling en de voorbereiding ervan wordt jaren vooraf o.m. door de vbv bepleit:

- Uitbreiding van het begrip "bos"
- Onderstreping van het veelvuldig karakter van het bos
- De oprichting van de Hoge Bosraad, bestaande uit een Waalse en een Vlaamse Kamer
- Bepaling van de opdrachten van het Bestuur Waters en Bossen
- Bepaling over welke bossen onder de bosregeling vallen, o.m. ook privé-bossen (het oude boswetboek bepaalt dat alle openbare bossen onder het bosregime vallen en niet de privé-bossen, zelfs niet op uitdrukkelijk verzoek van de eigenaar)

Veel volk voor de eerste plantacties (foto: archief Professor Lust).

- Reglementering op het kappen en planten van bomen (na de aanpassingen van 1962 in het kader van de wet op ruimtelijke ordening en stedenbouw, met een aantal wijzigingen in 1970 en 1972, betreffende de inrichting en toepassing van de ontwerp-gewestplannen, ziet niemand nog het bos door de bomen)
- Regeling van de toegankelijkheid (volgens artikel 165 van het boswetboek was de toegang tot de bossen verboden, met uitzondering van de openbare wegen)

Politieke respons

Wanneer vanaf 1977 eindelijk de verhoopte overheidsbelangstelling op gang komt en er zelfs heel wat centen voor de aankoop van bossen (200 miljoen) worden vrijgemaakt, is het duidelijk dat het drukingswerk van de vbv haar vruchten afwerpt.

Naar het voorbeeld van de vbv-berichten verschijnt in Wallonië "La forêt, deuxième richesse wallonne". De acties en de publicaties van de vbv wijzen op het belang van de informatie aan het publiek. De overheid en de bedrijfsweld worden zich bewust van het feit dat bosbehoud en het uitwerken van een coherente bospolitiek een belangrijk agenda-punt moet worden.

Maar er blijft veel werk aan de winkel. In 1978 maken Sloveense bosbouwers volgende scherpe analyse van de Vlaamse situatie: "Valen op: de verregaande aantasting en versnippering van het bos, natuurgebied en vrije ruimte. De teugelloze uitbreiding van het wegnnet en van de woongebieden. Het ledigen van de groene ruimte van haar biologische substantie. De voorrang aan directe economische belangen en de verregaande miskening van het collectief welzijn."

Jong en oud tijdens de bebossingsactie in Gontrode (foto: archief Professor Lust).

Stilaan komt er een kentering. Het wereldbosbouwcongres in 1978 heeft als werktitel "Het bos in dienst van de gemeenschap" en geeft meteen de algemene oriëntering van de bospolitiek aan.

De eerste Week van het Bos

Na jaren van voorbereidend werk vanuit de vbv komt er in 1979, met de steun van het Bestuur van Waters en Bossen, een eerste Week van het Bos. De publieke belangstelling is massaal en er blijkt enorme interesse te bestaan voor informatie over het bos. Scholen en jeugdgroeperingen maken van bij de start het belangrijkste doelpubliek uit. Er komen geïntegreerde werkweken, bosklassen, dia-voorstellingen, tentoonstellingen, geleide boswandelingen, enz...

Uit die eerste Week van het Bos wordt alvast afgeleid dat dit initiatief voor herhaling vatbaar is. Uit de evaluatie blijkt verder dat een goede voorbereiding noodzakelijk is, dat er nood is aan goed opgeleide boswachters en gidsen, dat de medewerking van privé-bos-eigenaars erg moeilijk ligt en dat onze bossen niet echt geschikt zijn voor massarecreatie wegens te klein, te versnipperd, te kwetsbaar.

De evoluties die in de jaren tachtig aan de orde zijn worden in een volgende bijdrage geschetst. Voor het sfeerbeeld kunt u rekenen op een interview met Mevrouw Vera Dua, in die jaren actief bij de vbv betrokken.

VBV-excursie Polen • 3 tot 9 juni 2001

RIK DE VREESE

Vorig jaar was de vbv eind september gastheer voor de afdeling Gdansk van de Poolse Bosbouwvereniging. De vbv heeft een bijzondere relatie met Polen. Een aantal jaren terug waren we reeds te gast bij onze Poolse bosbouwcollega's. Sommigen zullen zich deze reis nog haarfijn herinneren.

We lieten onze Poolse gasten kennis maken met de Belgische bossen, natuur en cultuur. Tijdens de excursies werd druk gediscussieerd: soms waren de meningen sterk verdeeld, over andere punten was men het roerend eens (Lefte Blond is unaniem het favoriete bier). Bij deze willen we iedereen die bijgedragen heeft aan deze ontvangst nog eens van harte danken, ook in naam van onze Poolse vrienden.

De vbv plant in juni een tegenbezoek aan de regio Gdansk. We worden er verwacht van zondag 3 juni tot zaterdag 9 juni 2001. Het programma is nog een verrassing, maar belooft boeiend te worden. Het aantal deelnemers is beperkt tot 18, dus snel inschrijven is de boodschap. De kostprijs zal ongeveer 16.000 fr. bedragen. Vertrekdatum en kostprijs is afhankelijk van het vervoermiddel.

Inschrijven kan op het vbv-secretariaat (09/252.21.13 of vbv@rug.ac.be).

Excursie in het Zoniënwoud onder leiding van houtvester Joseph Zwaenepoel (foto's: Rik De Vreese).

Rozen en Meidoornen

ARNO THOMAS (*) • KRISTINE VANDER MIJNSBRUGGE (**)

Ongetwijfeld heeft iedereen wel eens de term 'inheemse of autochtone planten' gehoord. Maar wat wil dat nu precies zeggen? Inheemse of autochtone planten kunnen als volgt gedefinieerd worden: *Autochtone planten zijn inheemse taxa die zich sinds hun spontane vestiging na de ijstijd ter plekke altijd slechts natuurlijk hebben verjongd of kunstmatig verjongd zijn met strikt lokaal oorspronkelijk materiaal.* (Heybroeck 1992). Het zijn dus planten die afstammen van de lokale natuurlijke populatie, of anders gezegd soorten die van nature in een bepaald plantendistrict voorkomen. Het probleem is dat het meestal moeilijk te zien is of een bepaalde plant de lokale genen draagt of niet.

Waarom een onderscheid maken tussen autochtone en niet autochtone planten?

Er zijn slechts zelden uiterlijke verschillen te merken tussen autochtone en niet-autochtone of geïmporteerde planten. Geïmporteerde planten zijn omwille van hun verre herkomst minder aangepast aan de plaatselijke milieuomstandigheden zoals bodem, klimaat en daglengte. Autochtone planten daarentegen zijn sinds hun terugkeer na de ijstijden steeds aan natuurlijke selectie blootgesteld geweest en zodoende beter aangepast. Niet-autochtone planten blijken bijvoorbeeld vroeger te bloeien, te snel te groeien of zijn gevoeliger voor ziektes en klimaatsveranderingen.

R. caesia (Rsu1) WHO Monobloc. De enige gekende groeiplaats van de Behaarde struweelroos is in de duinen aan de Westkust waar er nog enkele individuen van voorkomen (foto: © IBW).

32. *R. micrantha*. De kleinbloemige roos is slechts af en toe teruggevonden, zoals hier op de Sint-Pietersberg in Limburg (foto: © IBW).

Inventarisatie van autochtone soorten

Om 'potentieel' autochtone planten op te sporen wordt er eerst via oude kaarten op zoek gegaan naar plaatsen die altijd bos, houtkant, haag, ... geweest zijn. Daarvoor gebruiken we de kaarten van Graaf de Ferraris, de oudste topografische kaarten van Vlaanderen (1779). Ten tweede wordt gekeken naar de bodemkaart, geomorfologische kaart en vegetatiekaart en wordt ook informatie uit oude archieven bekeken. Vervolgens wordt bij lokale beheerders zoals boswachters, natuurwachters en natuurverenigingen te rade gegaan. Uit al deze informatie worden gebieden geselecteerd die ter plaatse worden bekeken. De onderzochte gebieden blijken meestal houtkanten, oude holle wegen en hakhoutbosjes te zijn.

Dit onderzoek is uitermate belangrijk voor een eindeloos gamma aan plantensoorten.

Meidoorns in het Vlaamse cultuurlandschap

Met het oog op natuurbehoud en landschapszorg wordt de meidoorn terecht veel aangeplant in kleine landschapelementen. Het meeste plantgoed is echter zelden afkomstig van autochtone herkomst. Bijna alle zaden worden uit Zuid-Zuidoost-Europa ingevoerd. Meidoorns uit de handel bloeien vaak eerder dan meidoorns in oude hagen. Die vroegere bloeitijd is niet toevallig maar vastgelegd in het erfelijk materiaal. Meidoorns uit het Zuiden zijn immers aangepast aan een warmer klimaat.

Veel weiden en boomgaarden werden tijdens de laatste eeuwen door een doornhaag omheind, in de eerste plaats als veekering. Deze zogenaamde weerhagen werden voornamelijk met meidoorn aangeplant. Hiertoe werd

RR20 rubiginosa houtsaegersduinen WHO. De Eglantier herken je zeer gemakkelijk aan de zure appeltjesgeur die de klieren op de bladeren afscheiden (foto: © IBW).

lokaal (autochtoon) plantmateriaal aangevend. Schaalvergroting in het landschap, urbanisatie, wegenbouw e.d. en daarbovenop de bestrijding van perevuur veroorzaakten sinds vorige eeuw een systematische afbouw van vele hagen en houtkanten.

Rozen: een bewogen verleden

De roos, vooral beroemd als koningin der bloemen, werd reeds in de oudheid omwille van de bloemen gekweekt. De Damascener roos is één van de oudste gebruikte cultuurozen. Ze werd uit het Midden-Oosten naar onze contreien gebracht door de kruisvaarders. Hedendaags wordt deze roos nog massaal gekweekt voor de geurstof.

Eenmaal in Europa werd de roos verder gekweekt en vele malen gekruist met andere ro-

zensoorten zodat zeer vele variëteiten ontstonden waarvan de voorouders niet meer van gekend zijn. Vermits deze rozen soms verwilderden of gekruist werden met wilde rozen heeft dit de reeds complexe determinatie niet vergemakkelijkt.

Voor onze streken kunnen naast de Hondсроos, als meest verspreide soort, de Duinroos en de Bosroos vermeld worden. De Hondсроos kan een stevige struik vormen, terwijl de Duinroos slechts een dwergstruikje wordt, dat liefst in de schaduw groeit. De groei van de Bosroos kunnen we vergelijken met de braam. De Bosroos komt voornamelijk voor aan bosranden en openingen in het bos.

De roos heeft een grote symbolische betekenis verworven. De bloem is het zinnebeeld van de schoonheid en de liefde. De geur van

R pimpinellifolia WHO oostvoorduin. Autochtoon Duinroosje komt enkel aan de kust voor, elders in het land komt ze soms verwildert uit tuinen voor (foto: © IBW).

de roos zou bovendien een afrodisiacum zijn. De roos staat eveneens symbool voor het geloof. Denken we maar aan de rozenkrans of het strooien van rozenblaadjes voor religieuze leiders in sommige culturen.

Het uitgebreide en volledige artikel "Rozen en Meidoornen" kan u nalezen in de eerste Groene Band van 2001 (januari-april)!

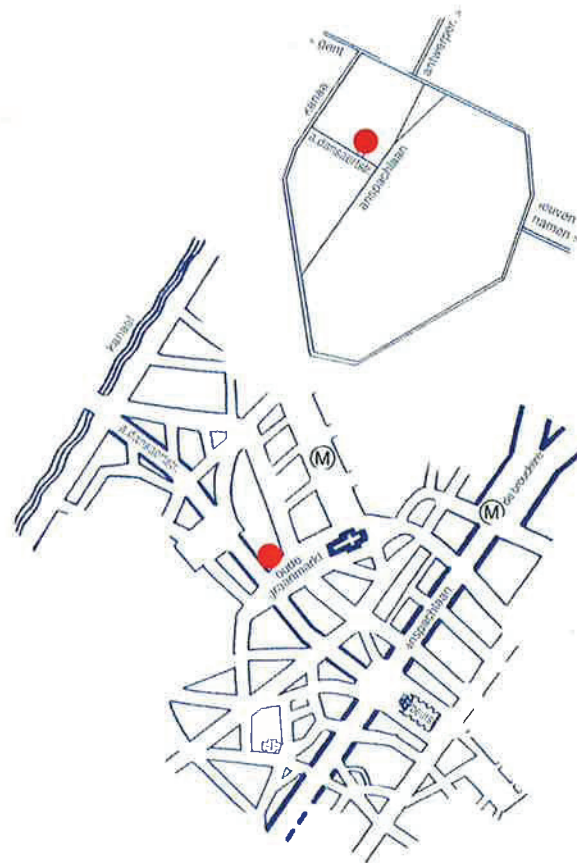
(*) student aan de Universiteit Gent
Fac. Landbouwkundige en Toegepaste Biologische Wetenschappen
Land- en Bosbeheer

(**) Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer (IBW)
Gaverstraat 4, 9500 Geraardsbergen

Uitnodiging Algemene Vergadering

Noteer alvast de volgende datum in je agenda: woensdag 14 maart 2001. Dan gaat 's avonds de jaarlijkse Algemene Vergadering door van de Vereniging voor Bos in Vlaanderen. Plaats van de afspraak is Gemeenschapscentrum De Markten, Oude Graanmarkt 5, 1000 Brussel.

Net zoals vorig jaar vindt de Algemene Vergadering plaats op een weekavond. U bent natuurlijk allen van harte uitgenodigd! Het programma is grotendeels gehandhaafd. Ook dit jaar wordt het informatief gedeelte van de Algemene Vergadering gevoed door één van de vbv-werkgroepen. Vorig jaar was de Werkgroep Tropisch Bos aan de beurt. Dit jaar zal de Werkgroep Beleid zich aan u voorstellen.

Wegbeschrijving

Hoe bereik je De Markten? Met de auto neem je de kleine ring rond Brussel (de tunnel). Afrit Jacquemain, aan de Antwerpse poort sla je rechts af (uit richting Koekelberg) de Laekensestraat in. Je rijdt rechtdoor (voorbij La Tentation) in de Zwarte Lieve-Vrouwstraat. Voorbij kruispunt met Sint-Katelijnestraat rechtdoor in de Visverkopersstraat. Aan kruispunt met Dansaertstraat sla je rechts af. Wat verder kom je uit op de Oude Graanmarkt.

Programma

- 17U30-18U00: verwelkoming
administratief luik
- 18U00-18U15: financieel verslag en begroting
- 18U15-18U40: jaaroverzicht
- 18U40-18U55: nieuwe samenstelling Raad van Beheer
- 18U55-19U15: pauze
informatief luik
- 19U15-20U30: Joost Van De Velde (Unit Nature protection – Europese Commissie) geeft een toelichting over de Europese richtlijnen inzake natuurbehoud die een impact kunnen hebben op het Vlaamse bosbeleid. Aansluitend debat.
- 20U30-21U00: receptie met de uitreiking van de Bosereprijs!
- 21U00: warme maaltijd: kostprijs drank inbegrepen: 650 frank (350 frank studenten) te storten op rekening van de vbv met vermelding Algemene Vergadering.

Excursies Werkgroep Pro Silva

Behandeling van jonge bosbestanden

Op vrijdag 9 maart 2001 kan je deelnemen aan een excursie rond behandeling van jonge bosbestanden. De excursie verloopt in samenwerking met het Educatief Bosbouwcentrum Groenendaal (EBG).

Deze excursie handelt in de eerste plaats over jonge bosbestanden en hun behandeling (of 'niet-behandeling'). Een specifiek aspect bij het beheer van dergelijke bestanden is de wijze waarop aangekeken wordt tegen natuurlijke verjonging en de rol van een aantal 'ondergewaardeerde' boomsoorten, zoals berk, esdoorn en lijsterbes. De uitgangssituaties kunnen verschillend zijn: kaalkap, windval of spontane verbossing. Een aantal van deze situaties zal tijdens deze excursie bezocht worden, waarbij gediscussieerd zal worden over onderwerpen zoals gefusioneerde verjonging, natuurlijke verjonging van ruwe en zachte berk, toekomstwaarde van dergelijke bestanden, timing van ingrepen, ...

Deze activiteit wordt opgevat als een terreinexcursie, met discussies in het bos zelf. Er zullen locaties bezocht worden te Ravens, Oud-Turnhout en Wechelderzande.

Een verslag van de discussies zal bezorgd worden aan de deelnemers.

Hoe inschrijven?

Vóór 23 februari naam en adres (eventueel email-adres) aan: Educatief Bosbouwcentrum Groenendaal, Duboislaan 2, 1560 Hoeilaart, tel. 02/657.93.64, fax 02/657.57.54 of e-mail: marion.vantartwijk@lin.vlaanderen.be met vermelding "thema-excursie: behandeling van jonge bosbestanden 9 maart".

De juiste gegevens over afspraakplaats en uur worden meegedeeld na inschrijving. Vervoer gebeurt met eigen wagen (carpooling tussen afspraakplaats en locaties). Een lunchpakket moet je zelf voorzien, drank is verkrijgbaar in de plaatselijke taverne.

Naar Nederland op 17 en/of 18 mei 2001!

We zijn uitgenodigd door Pro Silva Nederland! Het thema van de excursie zal zijn: **Dunningen in Nederland – een evaluatie van de laatste 20 jaar.**

Het beproefde Pro Silva-recept wordt toegepast: discussie op het terrein in kleine groepjes waarbij in elk groepje zowel Vlamingen als Nederlanders zullen zitten onder begeleiding van een moderator.

Bosbestanden zullen worden bezocht en de deelnemers kunnen ideeën uitwisselen over wat ze zien: het gevoerde beheer wordt op de rooster gelegd, mogelijkheden van het bestand worden verkend, iedereen kan voorleggen "wat hij/zij zou doen of net niet doen" en luisteren naar de voorstellen van anderen.

Een actieve uitstap dus met een kritische blik op bosbehandeling: timing van ingrepen, criteria bij selectieve dunningen, al of niet selecteren van toekomstbomen, regeling van mengingen, ...

De excursie duurt een volledige dag en je kan ofwel op **donderdag 17 mei** ofwel op **vrijdag 18 mei 2001** meegaan. Op beide dagen wordt hetzelfde excursieschema gevolgd. Meer informatie (over de inschrijving) volgt in de Boskrant van maart-april.

Hoera,
steeds meer lezers vinden
een slak in hun sla.

DE MORGEN, DE ENIGE KRANT MET EEN GROENE KANT.

Als er een slak in uw sla zit, dan vinden wij dat goed nieuws. Want dat betekent dat u waarschijnlijk een lezer bent van De Morgen. In De Morgen serveren we u geregeld groene rubrieken. Zo kon u al ecologisch tuinieren met 'Plat du Jardin', en was er een reeks over genetisch gemanipuleerd voedsel. We trakteerden u ook al op een bioconsumentengids, boskaarten en op een energiemagazine. Geen wonder dat steeds meer lezers een slak in hun sla vinden.

Bent u nog mee?

DeMorgen

Als bomen gaan praten

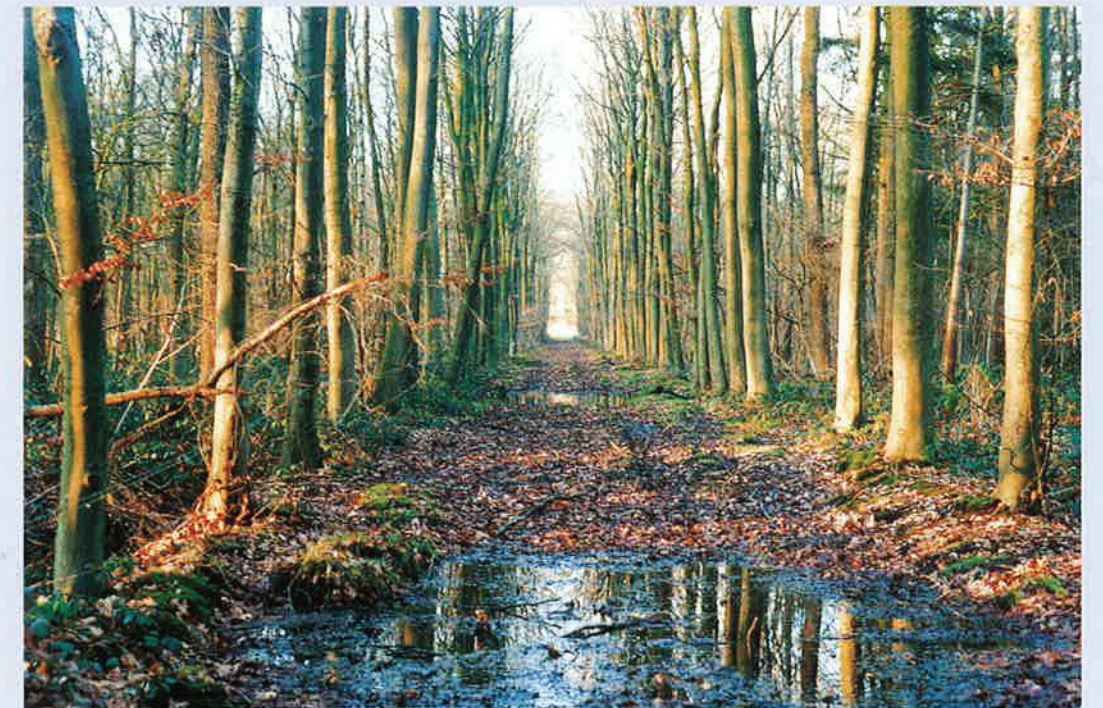
LUT SLEMBROUCK

Een van de bossen van Vlaanderen die onlangs voor het publiek werd opengesteld is het Praatbos in Vladslo. Vladslo werd tot op heden nooit geassocieerd met bos, en nog minder met "poëziebos". En toch... In de toekomst zou dat best wel eens kunnen. Een woordje uitleg.

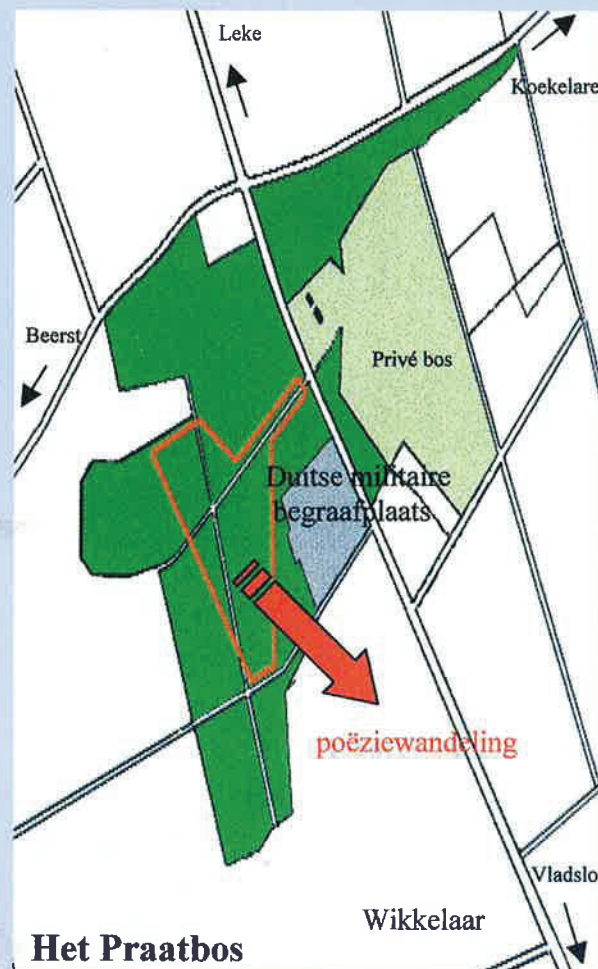
Vladslo ligt op grondgebied Diksmuide. En wie Diksmuide zegt, ziet op de achtergrond het silhouet van de IJzertoren verschijnen, de Dodengang, de IJzervlakte en 4 bewogen jaren uit de eerste Wereldoorlog. Maar nog steeds geen link met bos, laat staan met poëzie. Wanneer we daarentegen Koekelare en Houthulst in de onmiddellijke omgeving van Vladslo situeren, zien we toch stilaan een bos aan de horizon.

Nadat burgers have en goed achtergelaten hebben, maken vreemden ongegeneerd grote sier in hun woning. Ook dit is oorlog (foto: 'Het drama van Esen', uitgeverij De Klaproos, 1996).

Het Praatbos (foto: Lut Slembrouck).

Het Praatbos

Tweehonderd jaar geleden maakte het Praatbos deel uit van één aaneengesloten boscomplex. Het Couckelareveldt, het Welfvenestbosch en Boverkerckebosch besloegen toen samen een oppervlakte van niet minder dan 900 ha bos en 120 ha heide. Tweehonderd jaar is in bosbouwtermen nauwelijks een generatie eik, maar feit is dat in die tijdspanne 85% van de bosoppervlakte verdwenen is.

Nauwelijks tien kilometer van de frontlijn verwijderd werd het Praatbos – samen met alle alle Westvlaamse bossen ten westen van de lijn Nieuwpoort - Diksmuide - Kortemark - Staden - Westrozebeke - Zonnebeke - Geluveld, in totaal meer dan 2500 ha – zwaar be-

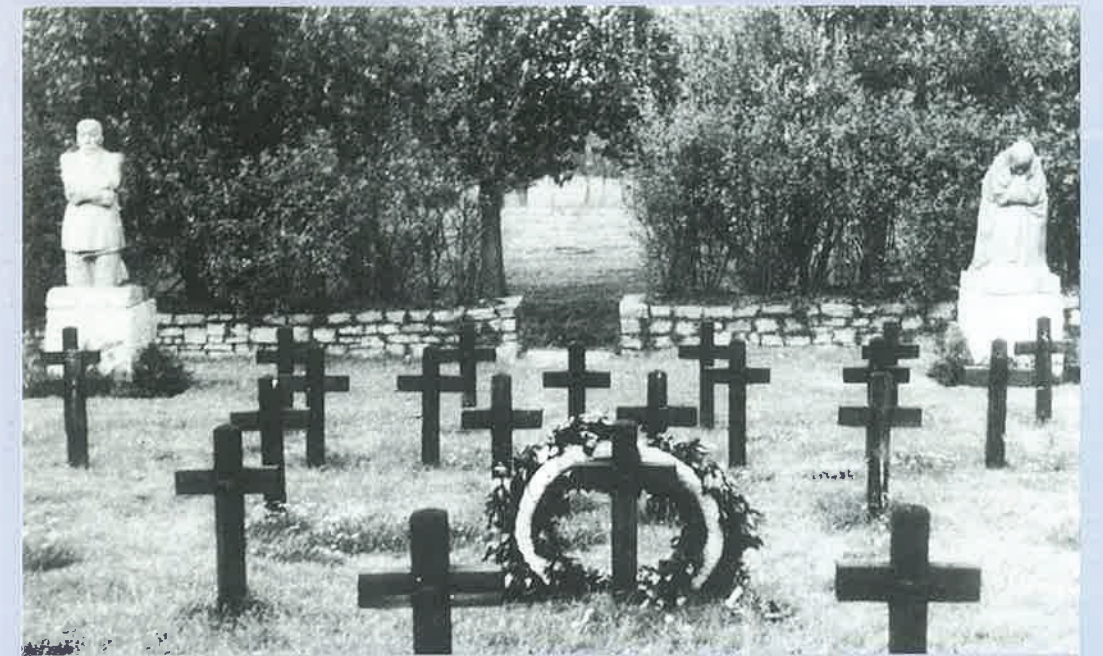
schadigd. Deze bossen kwamen letterlijk onder vuur te liggen, het hout werd door de Duitse bezetter gekapt voor militaire doeleinden en ook de noodlijdende bevolking had nood aan brandhout.

Tot voor de eerste wereldoorlog was de Duitse familie van Arenberg eigenaar van een domein van 342 ha, waaronder 142 ha bos, met inbegrip van het Praatbos. Na de oorlog werden hun bezittingen onder sekwestering gesteld. Er werd gesteld dat de staat, die eigenaar werd van de bomen, alles moest rooien voor 1929. Het trieste gevolg daarvan was een gigantische kaalslag. De herkaveling van het landschap in uitgestrekte landbouwgronden was een feit. Enkel de slechtste gronden werden terug bebost. Een plan om ca 15.000 ha bos in de frontstreek aan te planten stierf een stille dood, omdat de heraanleg van de akkers zeer snel op gang kwam.

In 1929 werd het beheer van het 70 ha domeinbos toevertrouwd aan het vroegere Bestuur Waters en Bossen (tegenwoordig Afdeling Bos en Groen). Onlangs werd het domein effectief aangekocht door Bos en Groen en is het ter gelegenheid van de Week van het Bos voor publiek opengesteld.

Het is een gemengd bos, met zomereik en lork als dominante boomsoorten. We noteren er ook de aanwezigheid van de zeldzame stengelloze sleutelbloem. De verwerving van het bos zet het licht op groen voor potentiële uitbreiding en aangepast beheer, zodat het bos een aantrekkelijke toekomst tegemoet gaat.

De imposante witgeverfde Praatboshoeve aan de overkant fungeerde ten tijde van de eerste wereldoorlog als hotel. De Duitse bezetter zocht er vergetelheid; ze dronken er "schnaps" en zongen er "wein-und weib-liederen". Mochten muren kunnen spreken, dan zou dit ex-hotel beslist sappige anekdotes kunnen vertellen.

Het 'Treurend Echtbaar' van Käthe Kollwitz voor de verhuis naar het Praatbos (foto: 'Het drama van Esen', uitgeverij De Klaproos, 1996).

Tot in 1956 lagen in dit bos 3.233 Duitse soldaten begraven die tijdens de Eerste Wereldoorlog aan het IJzerfront omkwamen. Nadien werden de Duitse militaire begraafplaatsen in West-Vlaanderen sterk in aantal verminderd en werden de gebeenten overgebracht naar Hoogdele, Langemark, Menen en Vladslo.

De aanpalende militaire begraafplaats aan het Praatbos biedt sedertdien rust aan niet minder dan 25.638 Duitse soldaten op een oppervlakte van ongeveer één hectare (de grootte van een voetbalveld). Deze serene begraafplaats dankt haar uitstraling voornamelijk aan de aanwezigheid van het treurend echtpaar van Käthe Kollwitz. Met deze ontroerende beelden gaf deze pacifistische vrouw uiting aan haar immens verdriet en onmacht over het verlies van haar zoon Peter die reeds in 1914 sneuvelde. Het beeld waarvoor zij en haar echtgenoot model stonden is een blijvend symbool tegen zinloos geweld en onnodig bloedvergieten.

Een andere kunstvorm heeft in dit bos nu ook een volwaardige bestemming gevonden. Op verschillende plaatsen langs de wandelpaden, staan poëzieborden, die door jeugdige dichters ter gelegenheid van de Week van het Bos werden geschreven. Zij werden uitgenodigd hun verbeelding over het «bos» als inspiratiebron de vrije loop te laten.

Aan het einde van de wandeling wordt u uitgenodigd om uw eigen dichterlijke visie op het bos over te maken aan de PR-dienst van het stadsbestuur van Diksmuide. Het is immers de bedoeling regelmatig de gedichten te vernieuwen. Na de overvloedige regens van de voorbije maanden ligt het bos er zeer zompig bij. Dat mag u echter niet afschrikken uw laarzen aan te trekken; het Praatbos wacht immers op uw bezoek om over haar verleden, pijn en hoop met u te praten. Wie aandachtig luistert, zal haar boodschap horen.

Aansluitend kunt u een bezoek brengen aan de militaire begraafplaats. U kunt ook verder-

Eén van de gedichten uit het Praatbos
(foto: Lut Slembrouck).

op de wandeling verder zetten in het uitgestrektere Koekelarebos en uw bezoek afronden in het Brouwerijmuseum te Koekelare waar een groot aantal grafische werken van Käthe Kolwitz te bewonderen zijn. Beslist een aanrader.

Met dank aan Theo Vitse voor het ter beschikking stellen van bronnenmateriaal.

Het Praatbos (foto: Lut Slembrouck).

© situatiekaart: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap – afdeling Bos en Groen

Activiteitenkalender VBV

- **Vrijdag 16 februari:** Tropische Bosfuif tvv. Las Heliconias-project in Costa Rica van de Werkgroep Tropisch Bos. Zaal Albatros, Brusselsestraat 15, 3000 Leuven. Kaarten in vvk: 150 fr., aan de kassa: 200 fr. (Studenten betalen 100 fr.).
- **Vrijdag 9 maart:** excursie Werkgroep Pro Silva: rond behandeling van jonge bosbestanden (Ravels, Oud-Turnhout en Wechelderzande)
- **Woensdag 14 maart:** Algemene Vergadering vbv, Brussel (Gemeenschapscentrum De Markten, Oude Graanmarkt 5). Ontvangst vanaf 17u30.
- **Donderdag 17 mei:** excursie Werkgroep Pro Silva: bosbehandeling in Nederland – een evaluatie van de gebruikte methoden.
- **Vrijdag 18 mei:** excursie Werkgroep Pro Silva: bosbehandeling in Nederland – een evaluatie van de gebruikte methoden.
- **3-9 juni:** vbv-Excursie naar Polen (Gdansk) De vbv brengt een tegenbezoek aan de Poolse bosbouwafdeling van Gdansk. (Meer info in deze Boskrant p. 7).
- **Juli-augustus:** De vbv-zomerzoektochten.
- **7-14 oktober:** Week van het Bos 2001.
- **November:** thema-avond Werkgroep Tropisch Bos.
- **December:** Eikenproject.

VAN HULLE B & C Boomkwekerijen sinds 1831

Urselweg 86 – B-9990 Maldegem-Kleit
tel. 050/71 10 69 – fax 050/71 57 92
e-mail: vanhullebc@ping.be

specialiteit: BOSPLANTEN & HAAGPLANTEN

Landschapsplanten; planten voor aanleg groene zones; groenschermen; dijkbeplanting; bermbeplanting (autowegen); jonge planten voor doorteelt in volle grond of container; zetstammen; jonge planten voor kerstbomenteelt.

Abies • Acer • Alnus • Buxus • Carpinus • Castanea • Crataegus •
Fagus • Fraxinus • Ilex • Larix • Ligustrum • Picea • Pinus •
Populus • Prunus • Pseudotsuga • Quercus • Sorbus •
Taxus • Thuya • Tilia • Viburnum • ...

Prijzen en advies op aanvraag • Contact: Bart en Carl Van Hulle

Interview met Professor Lust

LUT SLEMBROUCK

Drie markante vbv-figuren geven hun visie op een bepaalde tijdsperiode van de vereniging. Professor Noël Lust, jarenlang voorzitter van de vbv en nu hoogleraar aan de Vakgroep Bos- en Waterbeheer van de UG geeft de aftrap. Hij zit in de praatstoel en vertelt honderduit over de eerste tien vbv-jaren. Volgende keer krijgt minister Vera Dua de kans om te vertellen over haar vbv-periode in de jaren 80. Huidig voorzitter Bart Muys sluit het rijtje en zal zijn visie geven van de evolutie die de vbv in de jaren 90 doormaakte.

Boskrant: De vbv is in 1970 opgericht door zoals u zelf omschrijft: "Enkele stevige bosbouwers die het beu waren dat alle aandacht van het bosbestuur op Wallonië was gericht". Het valt daarbij op dat de eerste 10 vbv-jaren sterk verbonden waren met de eis van de regionalisering van de bosmaterie.

Prof. Lust: De maatschappelijke context was natuurlijk erg verschillend van nu. Er was nog geen sprake van een bosdecreet. Het toenmalig Bestuur van Waters en Bossen (nu afdeling Bos en Groen) bestond voor 3/4 uit Franssprekende ambtenaren die helemaal geen aandacht besteedden aan de Vlaamse situatie. De Vlamingen waren quantité négligeable. Een bos aankopen in Vlaanderen was toen helemaal uit den boze.

Natuurlijk moet je de situatie in 1970 in het verlengde zien van de verdergaande Vlaamse ontvoogding en de eis tot federalisering. Als Vlaming kon men voor het eerst zijn stem verheffen. Ik moet zeggen dat de bosbouw één van de allereerste sectoren geweest is die daarin het voortouw genomen heeft.

De Vlaamse situatie verschilde sterk van de Waalse. Vlaanderen had en heeft nu nog steeds nauwelijks 10% bos. Het bos in Vlaanderen had bijgevolg andere noden en functies. Bovendien hadden we in Wallonië te maken met een enorme overmacht van de privé-boseigenaar. De Société Forestière de Belgique zwaaide toen de plak. Mede onder impuls van de vbv is die naam later veranderd in Koninklijke Belgische Bosbouwmaatschappij (KBBM).

De belangstelling voor bos was er in 1970 eerder dan voor natuur en milieu. Later is die relatie omgekeerd geworden. Dat is een heel ander verhaal. Er was toen helemaal nog geen sprake van een afdeling Natuur zoals we die nu kennen.

Boskrant: Jullie waren de eersten om het thema "bos" op alle niveaus aan te kaarten.

Prof. Lust: In 1970 waren thema's zoals bos, natuur en milieu nog in een embryonaal stadium. Wie die thema's aankaartte, werd niet beschouwd als progressief, maar bestempeld als extremist (lacht).

In 1968 hadden we het grote twistpunt rond het Peerdsbos bij Antwerpen gekend. Bij de aanleg van de E17-autosnelweg dreigde het bos doormidden gesneden te worden. De Antwerpenaren vonden dit een belangrijk recreatiegebied en gingen niet akkoord om dit bos op te offeren aan beton, ook al omdat er geen compensaties tegenover stonden. Het volk en de media werden gemobiliseerd! Dit is echt de eerste grote Vlaamse natuurmanifestatie geweest. De Vlamingen eisten voor het eerst zeggenschap over het bos. Dat was nooit eerder gebeurd!

Professor Lust op terrein bij de eerste plantacties (foto: archief Professor Lust).

Die 5 man en een paardenkop die zich destijds voor groene thema's inzetten werden als des duivels afgeschilderd. Ook privé werden die mensen soms zwaar aangepakt. Ze moesten heel wat moeite doen om gehoord te worden. Ook de vakbonden stonden niet open voor de milieuproblematiek. Zoiets was onbespreekbaar. Als je ziet welke evolutie we de voorbije twintig jaar hebben meegemaakt, dan kun je stellen dat we toen baanbrekend werk hebben verricht. We waren echte pioniers.

Boskrant: Velen herinneren zich ongetwijfeld nog de "plant-een boom-acties". Jullie speelden het bijzonder handig door de kaart van de toenmalige brt te trekken.

Prof. Lust: Ja, dat was een schot in de roos. In de beginjaren heeft de BRT meermaals meegewerkt aan de massale boomplantacties. Inter-

ludia over bomen dat was iets nieuws en het publiek zag dat graag. Ir. Jan Deschuyter – de latere woudmeester van West-Vlaanderen en medestichter van de vbv – voorzag de series van commentaar en was een bekende Vlaming. Mijn moeder spreekt nog steeds over "t baardje" omdat hij zo'n mooie baard had!

(Ernstig) Je mag wel niet vergeten dat het om een bijzonder kleine kring mensen ging, die veel tegenwind kregen. Nochtans waren de jaren 1970 tot 1973 echt gloriejaren met grote boomplantacties. Bijvoorbeeld het Mortagnebos in Kortrijk, de eerste grote bebossing van landbouwgrond in samenwerking met het ocmw van Kortrijk en de Kredietbank. Er kwam stilaan zelfs wat koninklijke belangstelling.

Boskrant: Tussen 1950 en 1970 is er in Vlaanderen 3000 ha bos tegen de vlakte gegaan. Licht dat feit ook mee aan de basis voor de oprichting van de vbv?
In de oprichtingsstatuten lezen we bosbehoud, bosbescherming en bosuitbreiding, nu nog steeds de doelstellingen vbv.

Prof. Lust: Je zegt het zelf, na al die jaren zijn de basisdoelstellingen ondanks de sterk veranderde maatschappelijke context onveranderd gebleven. In de jaren zestig werd aan een schrikbarend tempo ontbost voor landbouw en woningbouw. Er werd op grote schaal verkaveld, leidingen getrokken en noem maar op. De Marshall-plannen dicteerden de bewerking van een nog veel grotere oppervlakte – tienduizenden ha – landbouwgrond. Als daarvoor een boom of een bos moest sneuvelen, kraaide er geen haan naar. Niet elke boscijdegenaar is en was per definitie bosvriendelijk. De verkoop van een bos voor landbouwdoeleinden of behuizing stelde de meeste niet voor moeilijke keuzes.

Wallonië heeft het probleem van de ontbosing niet gekend. Daar stelt men al tweehonderd jaar een stijgende bebossing vast. Men zou daar bijna in sommige provincies de bebossing om landschappelijke redenen een halt moeten toeroepen om nog een beetje open ruimte te behouden.

Tussen 1970 en 2000 zijn we in Vlaanderen volgens officiële cijfers van 116.000 ha naar 152.000 ha bosoppervlakte gegroeid. Maar er zitten addertjes onder het gras. De moeilijkheid stelt zich in de afbakening van het woord bos. In die 152.000 ha zitten ook open ruimten, kapvlakten, vijvers, wegen en noem maar op. Bovendien gebeurde de bostelling in 1970 zeer onnauwkeurig. In elk geval is het fout uit deze cijfers af te leiden dat er nu 35.000 ha meer bos zou zijn dan in 1970. Integendeel, er is veel minder bos. Maar hoe moeten we dat onderscheid ooit aan de bevolking en in de statistieken verduidelijken? We zullen er

nooit in slagen het woord "bos" te definiëren en af te bakenen. Dat is en blijft een bijzonder moeilijke materie.

Met bosbescherming waren we iets minder bezig. Dat kaderde vooral in de kwaliteit van onze bossen. We wezen op pollutie, het gat in de ozonlaag, maar die tendens werd pas echt in de jaren 80 doorgezet.

Boskrant: Wat opvalt bij het nalezen van de vbv-berichten is dat jullie vrij internationaal georiënteerd waren.

Prof. Lust: Ja, dat was uiteraard noodzakelijk om het geheel te onderbouwen. De vbv wilde niet sloganesk te werk gaan en heeft steeds geprobeerd om haar stellingen wetenschappelijk te onderbouwen. Het waren tenslotte grotendeels wetenschappers die de vbv uit de grond hebben gestampt. Wij hadden beschikking over literatuur en voorbeelden uit het buitenland en het spreekt voor zich dat we internationaal medestanders zochten.

Boskrant: Die vbv-berichten waren jullie communicatie met het publiek. Maar toch situeerde dat publiek zich hoofdzakelijk binnen de bossector. Het grotere publiek, de vbv heeft nu toch 2000 leden, was toen nog niet aanwezig.

Prof. Lust: Ja dat klopt. In het begin was het een hele krachttoer om 400 leden te tellen. De bossector heeft het altijd bijzonder moeilijk gehad om het grote publiek te bereiken. In de strijd met milieu en natuur heeft het bos het onderspit moeten delven. Ik ben voorzitter geweest van de vbv tussen 1973 en 1994 en ja we hebben het bos niet goed verkocht. Ik stel vast dat de natuurverenigingen ons voorbij geflitst zijn. Dat is een grote frustratie geweest. We hebben altijd moeten vechten om te overleven en zijn steeds het zwakkere broertje geweest in de grote discussies over

milieu en natuur. De grote natuurbeweging heeft zich van meet af aan tegen het bos gekeerd. Het toenmalige Bestuur van Waters en Bossen kwam niet echt in beweging en heeft daar een grote verantwoordelijkheid laten liggen.

Dat is een gemiste kans geweest, maar goed, dat is gebeurd en nu stellen we een alsmaar grotere concentratie vast (nvdr, Prof. Lust verwijst naar de nakende fusie tussen Natuurreservaten vzw en De Wielewaal vzw).

Boskrant: De bosbouw heeft in de loop der jaren ook nieuwe accenten gekregen.

Prof. Lust: Dat is de onvermijdelijke evolutie. Na de oorlogen was houtproductie prioritair en daar was men fier op. De houtvesters van goedproducerende bossen kregen er zelfs medailles voor. Ze schrokken zich een bult toen ze daar in de jaren 70 voor bekritiseerd werden. Tot 1970 waren de houtvesters als God in Frankrijk. De houtvester deed wat hij wilde. Er was niet de minste vraag naar inspraak of tegenspraak. Dat was trouwens in alle sectoren zo. Niemand moeide zich, ieder was met zijn eigen zaak bezig. Tot voor 10 jaar moeide zich ook niemand met de landbouw, en zie welke weg zij nu nog moeten afleggen. De bosbouwers zijn al twintig jaar eerder wakker geschud.

We voelden in Vlaanderen sterk de noodzaak de houtproductie niet langer als enige prioriteit te behouden. De eerste bebossingen uit die beginperiode gebeurden met loofboomsoorten en niet meer met naaldboomsoorten. De keuze van Amerikaanse eik kan nu belachelijk lijken, en het ontwerp van de aanleg van het bos in Kortrijk achterhaald, maar het was voor die tijd revolutionair, evenals de aanleg van wandelwegen en andere voorzieningen voor de wandelaar. Vanaf 1968 vindt de term multiple-use (multifunctionaliteit) ingang via de literatuur die ons uit Amerika bereikt.

Boskrant: In 1977 komt er een kentering. Er komt belangstelling van de overheid en K. Poma, bevoegd voor Vlaamse aangelegenheden, stelt 200 miljoen ter beschikking voor de aankoop van bossen of te bebossen terreinen.

Prof. Lust: Een paar mensen binnen de ambtenarij en op de kabinetten zorgden ervoor dat er beetje bij beetje werk werd gemaakt van een bosbeleid. Dat vertaalde zich in 1977 in de beschikbaarheid van geld om bossen aan te kopen. Voordien bestond er één nationale enveloppe van 30 miljoen. Dat was bijzonder weinig. De toenmalige chefs van Eaux et Forêts besteedden het zeker niet aan bossen in Vlaanderen. Een paar mensen was die situatie echt beu.

Boskrant: 1979: De eerste Week van het Bos. Dat was toen toch een ongelooflijk initiatief?

Prof. Lust: Dat klopt. Na lang aandringen kregen we een hulp door o.m. de aanwerving van een paar btk's. Het was echter vooral vrijwilligerswerk. Ook de afdeling Waters en Bossen werkte mee. We wilden in eerste instantie het sociaal draagvlak vergroten. Het was een manier om de vbv aan het grotere publiek voor te stellen. De belangstelling was massaal groot en dat was natuurlijk ook belangrijk voor de beleidsmakers.

Verder was het onze bedoeling aan educatie te doen. Door meer informatie te geven wilden we de bosbezoekers de mogelijkheid geven bosbeschermers te worden. Daarbij waren natuurlijk de publicatie van brochures een belangrijk instrument en dat heeft in veel – voor die tijd – mooie brochures geresulteerd, vaak in samenwerking met de Stichting Leefmilieu. Op dat vlak heeft de vbv toch baanbrekend werk verricht!

Boskrant: Hoe evalueert u die eerste tien jaar?

Prof. Lust: Het was een tijd van hard tegen de schenen schoppen, de ene keer met meer succes dan de andere keer, maar het was een boeiende tijd, waarin ongelooflijk veel tot stand is gekomen. De doorbraak en de regionalisering komen er pas later, maar we hebben toch een enorme kentering veroorzaakt. Je mag toch ook niet vergeten dat voor 1970 de bossen niet toegankelijk waren en dat vanaf dan systematisch een aantal wandelbossen zijn opengesteld (tussen haakjes, de toegankelijkheid van de openbare bossen is nog steeds niet volledig gereguleerd, je ziet er blijft nog steeds veel werk aan de winkel!). We hebben getracht om het bos uit die enge

gesloten bosbouwsfeer te halen. Als je ziet met hoe weinig mensen en middelen we toen moesten werken, dan hebben we daar toch aardig veel gerealiseerd. De oprichting van de vbv op zich alleen al was toch zeer merkwaardig voor die tijd. Het was een strijd om ideeën.

Zowel politiek, cultureel als financieel hebben een paar mensen toen het verschil gemaakt. We waren 20 jaar voor op Wallonië, we waren zelfs binnen de Europese context vooruitstrevend, we hebben de media meegerekend, we hebben bos voor natuur en milieu aangekaart, we hebben enorme druk op de realisatie van het bosdecreet gevoerd, kortom we hebben daar serieuze fundamenten gelegd.

CASTANEA®
de natuur bekent kleur

De tamme kastanje behoort van nature tot Duurzaamheidsklasse II en wordt in Frankrijk reeds sinds decennia toegepast in tuinen, bossen en parken. In harmonie met het kleurenpalet van de natuur, vormt het een ideaal alternatief voor met CCA of met andere chemicaliën geïmpregneerd hout. Zonder zorgen voor opname via de huid van arseen of voor toxiciteit naar hogere planten. **ZONDER ONGEZOND KLEURTJE**

palen, afsluitingen (fencing), antiparkeerpalen, slagbomen,
boomsteunpalen, poortjes, banken, hekken, terrasplanken
uit kastanjarahout, van nature bestand tegen schimmel en vocht
en aan uiterst competitieve prijzen

ecomat ANTWERPEN CVBA
Voor vrijblijvende informatie en offerte:
E. Vermeulenstraat 82,
2980 St-Antonius-Zoersel
Tel.: 03/384 19 07 - Fax: 03/385 08 41

Het bos: een speelzone?

KAREL BOSTOEN(*)

Kinderen en jongeren hebben ruimte nodig om te spelen en te ravotten. Maar die ruimte wordt steeds schaarser. Bij de vbv loopt sinds 1999 een project dat een aanzet wil geven om in bossen speelzones aan te duiden waar kinderen en jongeren vrij kunnen spelen. Jeugdbewegingen zijn immers gek op bosspelen. Want wat is nu eenmaal leuker dan verstoppertje spelen of hutten bouwen in het bos? Winter of zomer, het bos is het uitverkoren terrein voor een namiddag zorgeloos ravotten.

Maar hoe staat een boswachter tegenover spelen in het bos? In onderstaand interview met Pierre Hubau, boswachter in Heuvelland, trachten we een tipje van de sluier op te lichten. Pierre Hubau is boswachter sinds februari 1984 en topograaf van opleiding. Als boswachter is hij in de eerste plaats verantwoordelijk voor het toezicht en het beheer van de openbare bossen. Ook voor hem was het afbakenen van speelzones een nieuw begrip. Tijdens de zomerperiode is het Heuvelland dé uitverkoren plek voor zomerkampen. Ongeveer 20.000 kinderen komen in juli en augustus op kamp in de omgeving van Westouter. De bossen zijn dan het geliefde speelterrein voor alle kinderen.

Zijn de jeugdbewegingen goed op de hoogte van wat wel en niet mag in het bos?

De meeste jeugdbewegingen weten dat wel. De mensen die nu in de leiding staan waren 10 jaar geleden de kinderen die toen al speelden op aangeduide plaatsen. Nu zijn ze het gewoon. Ik moet zeggen dat het tamelijk vlot verloopt.

Wanneer ik hier in het Heuvelland begon als boswachter waren op Rodenberg al een aantal percelen afgesloten met palen en met gladde

draad om de jeugdbewegingen erop attent te maken dat daar niet mocht gespeeld worden. Dat areaal dat afgesloten was, is nu ongeveer verdubbeld.

In de loop der jaren heb ik met verschillende jeugdbewegingen en verantwoordelijken gesproken. Het bos is maar 15 hectare groot dus je kan je voorstellen dat het daar in de zomerperiode tamelijk druk was.

Kent u de verschillende jeugdbewegingen die komen spelen in het bos?

De meeste jeugdbewegingen die op kamp komen ken ik niet. Ik ken wel de verschillende jeugdbewegingen uit de streek zoals ksa, chiro, scouts, klj. Zelf ben ik vroeger ook bij de chiro en de klj geweest en was ik actief in de jeugdraad. Op dit ogenblik heb ik weinig problemen heb met de plaatselijke jeugdbewegingen. De contacten verlopen tamelijk goed. Ik heb ook alle kamphuizen in de buurt bezocht.

Houdt de jeugd zich aan de gemaakte afspraken?

Enkele jaren terug hebben we in samenwerking met het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels, de provincie West-Vlaanderen en de Dienst Jeugdwerk een gedragscode opgemaakt omtrent spelen in het bos. Dit was niet alleen rond bosspelen maar ook over de verhouding tussen de bewoners en kampeers. Dat hebben we aan elk kamphuis bezorgd. In elk kamphuis hangt ook een plannetje van het Hellegatbos met de plaatsen waarin mag worden gespeeld en waar niet.

Afen toe zijn er wel eens kleine problemen zoals bijvoorbeeld bij het halen van brandhout uit het bos. De eerste jaren dat ik hier werkte werd in het begin van de vakantieperiode het bos helemaal leeg geroofd en was er

'Rakkers' zijn dol op kampen bouwen (foto: Chiro Staden).

voor de laatste groepen niets meer over. Met gevolg dat ze takken afkraakten, of jonge boompjes uittrokken, enz... Daar heb ik dan direct komaf mee gemaakt. Ik heb nog jeugdbewegingen gehad die hun hout terug moesten dragen. Ik zei dat we goede afspraken hadden gemaakt en dat we daar consequent in moesten zijn. Ik heb een aantal jaren vrij hard opgetreden en de laatste jaren gebeurt het heel zelden dat men nog eens dood hout uit het bos haalt. Tegenwoordig geef ik aan jeugdbewegingen adressen van houthandelaren waar ze houtafval kunnen kopen voor hun kampvuur en keuken.

Hoe staat u tegenover het afbakenen van specifieke speelzones?

Ik ervaar dat als vrij positief. In het Hellegatbos hebben wij nog geen borden geplaatst die de speelzones aanduiden. Ik wacht nog tot de officiële infoborden er komen. Hier zal ook opstaan waar er mag gespeeld worden.

Vorig jaar hebben we met de openstelling van de Galgebossen te Ieper ook een speelzone afgebakend. Bij een controleronde mocht ik toch nog eens ervaren dat de plaatselijke KSA buiten deze zone speelde. Blijkbaar vielen ze uit de lucht. Je zou geen Belg of Vlaming zijn om zagezegd van niets af te weten. Dat gebeurt wel meer.

Worden de speelzones afgebakend in overleg met de jeugd?

In het Hellegatbos is dat niet gebeurd. Dit is eigenlijk al gegroeid van 15 jaar terug. Toen was er nog maar weinig overleg met de plaatselijke jeugdbewegingen. Maar we hadden er al een zekere kijk op waar de jongeren toen meestal kwamen spelen. Dit zijn eigenlijk die stukken die opengebleven zijn in het Hellegatbos. De andere plaatsen waren minder attractief. De dieper gelegen stukken, waar heel rijke fauna en flora zijn, hadden wij al afgesloten. Er wordt hier dan ook niet in gespeeld.

Met welke factoren houdt u rekening als een speelzone wordt afgebakend?

Op de eerste plaats moet het bos zo attractief mogelijk zijn. Reliëfverschillen en voldoende lage onderbegroeiing waar men zich achter kan verstoppen, zijn ideaal voor een speelbos. Dood hout laten liggen is ook heel belangrijk want vele spelen zijn gebaseerd op het maken van kampen. Bij een bos waar geen dood hout ligt, gaat men takken gaan afkappen. Wanneer iedereen dit doet is het bos na een mum van tijd vernield.

De ideale grootte van een speelbos is moeilijk te bepalen. Voor sommige spelen heb je genoeg met weinig oppervlakte bos. Veel is afhankelijk van de totale oppervlakte aan bos. Hier in het Heuvelland hebben we bijvoorbeeld 15 hectare bos. We kunnen moeilijk van die 15 hectare bos 10 hectare afbakenen als speelzone. In totaal hebben we ongeveer 2,5 hectare bos waarin gespeeld kan worden. Bovendien hebben we een 10-tal jaar geleden 5 hectare grond bebost waarvan een groot deel bedoeld is om speelzone van te maken.

Hoe bakent u een speelzone af?

We hebben hier eigenlijk omgekeerd gewerkt. De percelen waar niet in gespeeld mag worden hebben wij afgesloten met palen en gladde draad. En de percelen waar wel mag worden gespeeld, daar wordt een bord met aanduiding 'speelzone' geplaatst, anders is dit niet afgebakend. Daarnaast kan men ook nog op de aangeduide paden wandelen of activiteiten organiseren.

Wanneer jeugdbewegingen aan het ravotten zijn in het bos is dit in het begin van het kampseizoen geen probleem, maar op het einde van het verlof is het bos eigenlijk helemaal kaal gelopen. Het bos ligt er dan echt triestig bij. Wanneer deze toeloop zich jaarlijks herhaalt, kunnen wij ook zien dat er van natuurlijke verjonging weinig sprake is. Ook de bestaande vegetatie wordt soms wel ernstig beschadigd.

Kinderen op zoek naar een tip in een themabosspel (foto: Chiro Staden).

De kinderen begrijpen meer en meer dat als we nu geen zorg dragen voor het bos, hun kinderen later geen mooie plaats meer zullen hebben om te spelen.

(*) Karel Bostoen
student aan de Sociale Hogeschool Gent
stagair bij de vbv

Hout uit de bosgroepen

VAES FREDERIK (*)

Aarzelend begin

In 1996 startte de Bosgroep Kempense Heuvelrug – als eerste Vlaamse bosgroep in wording – met het gezamenlijk verkopen van houtloten van meerdere particuliere boscijde- naars. Ook de drie intussen opgerichte bosgroepen, 'Noord-Hageland', 'West-Limburg' en 'Noord-Oost-Limburg' hebben intussen met succes één of meer houtverkoppen georganiseerd. Een vijfde bosgroep is oprichting in Oost-Vlaanderen en zal kunnen putten uit hun ervaringen.

Deze houtverkoppen zijn allermint een doel op zich, maar helpt het beheer en de dynamiek van de kleine privé-bossen in de respectievelijke projectgebieden met rase schreden vooruit.

Het concept is eenvoudig: eigenaars geven de bosgroep de opdracht kappingen aan te duiden en een houtverkoop te organiseren. Het gebeurt wel eens dat eigenaars zelf hun hout opmeten en het vervolgens via de bosgroep aan de man brengen. Een dergelijke samenwerking via de bosgroep is noodzakelijk daar heel wat boscijde-ndommen te klein en bijgevolg oninteressant zijn voor de houthandel. De perceelsgrootte bepaalt immers het dunningsvolume, en pas vanaf 30 m³ (één vracht) wordt het lot interessant voor de houthandel. Daarom wordt het houtaanbod uit verschillende percelen gebundeld tot grotere loten.

Alle houtloten worden op stam verkocht, wat betekent dat de kopers zelf zorgen voor de kapping en de ruiming van de bomen. Hierbij worden duidelijke verkoop- en exploitatievoorwaarden opgelegd naar het voorbeeld van de voorwaarden voor domein- en openbare bossen of worden er door de bosgroep zelf voorwaarden op maat uitgewerkt.

Het aantal bomen per m³ bepaalt de houtprijs. Daarom is niet meteen de kwaliteit van de eerste dunningen belangrijk maar vooral het aantal bomen. Hoe minder bomen per m³ hoe interessanter de prijs. Het is immers de arbeid per volume-eenheid die bij dunningen doorslaggevend is. Het aspect kwaliteit van het te kappen hout in dit bostype is in de eerste dunningsomlopen eerder bijkomstig. De kwaliteit van het toekomstige bos is uiteraard wel belangrijk! Bovendien is het voor vele kleine eigenaars niet zo belangrijk of zij al dan niet een hoge prijs voor hun hout krijgen omdat hun houtaanbod vaak slechts enkele m³ bedraagt. Het belangrijkste argument om deel te nemen is ongetwijfeld de kosteloze verbetering van hun bosbestand op een deskundige wijze met voldoende garanties en zonder al te veel administratieve besommeringen.

De sortimenten

Bij de eerste dunningen is de hoofdbrok spaanplaathout, een kleinere fractie kisthout (paletten) en soms ook een deel zaaghout. In enkele gevallen wordt ook een sortiment paaltjeshout en papierhout gezaagd. Wisseling van sortimenten is afhankelijk van de prijs die voor de respectievelijke producten wordt geboden.

In het geval van eindkappen en zwaardere dunnings Sortimenten worden hogere prijzen verkregen doordat het aantal bomen per m³ gering is en de hoeveelheid arbeid per m³ daalt. Ook de kwaliteit is doorgaans beter dan bij een dunningskap.

Eindkappingen van populier geven een sortiment palettenhout en in het geval van goede kwaliteit ook afroldhout voor de productie van multiplex en fruitkistjes. In de toekomst zal er ongetwijfeld ook een markt ko-

men voor dunningen uit naalddhout (vooral Corsicaanse den en Grove den) in de productie van Oriented Strand Board (osb). Dit is een soort milieuvriendelijke spaanderplaat met grote spaanders. Hiervoor bestaat op wereldschaal reeds een grote markt: in Noord-Amerika en in Azië worden deze osb-platen veel gebruikt in de huizenbouw. Bovendien zijn deze grote spaanders nog decoratief ook. Vanaf volgend jaar zal er ook in Vlaanderen een osb-fabriek starten. De kwaliteit van het hout moet beter zijn dan spaanderplaathout: zwaardere sortimenten en vooral geen dood hout. Het hout moet na de kapping ook zo snel mogelijk van het bos naar de fabriek.

In de Bosgroep Kempense Heuvelrug werden ook vanaf het begin kleine brandhoutloten van privé-eigenaars verkocht, samen met de brandhoutverkoppen van de provincie en gemeentes binnen het projectgebied. Het ging steeds om kleine kaveltjes van ca. 5 m³ zowel van naalddhout als van loofhout. Ook in de Bosgroep Noord-Hageland gebeurde dat vorig jaar voor de eerste keer. In de Bosgroep West-Limburg kunnen mensen brandhout van Amerikaanse vogelkers bekomen in ruil voor de bestrijding ervan. Dit is ongeveer dezelfde formule die werd toegepast in de domeinbossen van Ravels, waar geïnteresseerden Amerikaanse vogelkers konden kappen in combinatie met een behandeling met een stobbenbehandeling met glyfosaat.

De Houthappening

In samenwerking met het EBG startte vorig jaar ook een nieuw initiatief. Speciale stamstukken uit de bosgroepen Noord-Hageland en Kempense Heuvelrug werden verzameld, tentoongesteld en te koop aangeboden op de Houthappening in het Bouwcentrum in Antwerpen. Het talrijke publiek kon zo kennis maken met de Bosgroepen en met een interessant aanbod. De Houthappening is een organisatie van de vzw Hout. Een 50-tal stamstukken werden een ganse dag tentoonge-

steld en te koop aangeboden. Het aanbod bestond voornamelijk uit dikke en rechte stamstukken van Amerikaanse vogelkers en Robinia met daarnaast ook enkele stukken Taxus, Hult en Zomereik.

Gemengde verkopen

In de toekomst zullen ook loten samengesteld worden uit hout afkomstig van zowel privé- als openbare bossen. Dit gebeurde vorig jaar voor de eerste maal in de Bosgroep Kempense Heuvelrug. In één lot waren privé-eigenaars, domeinbossen en gemeentebossen vertegenwoordigd.

Manieren van exploitatie

De meeste dunningskappen worden nog steeds manueel met de motorzaag gevelde en gekort. Zowel de korthout- als de langhoutmethode worden toegepast. Bij de korthoutmethode worden na de velling de stammen in het bos ingekort en daarna met forwarder of tractor opgeladen. Bij de langhoutmethode worden de stammen tot op de wegen en de dreven gesleept met paard of lier waarna ze daar in sortimenten worden gezaagd. In bestanden van Corsicaanse den (maar ook Grove den) wordt meer en meer de harvester ingezet waarbij de stammen machinaal worden gevelde, meteen onttakt en in sortimenten gezaagd. Op droge zandgronden en bij sterke dunningen in jonge Corsicaanse dennenbestanden is deze exploitatiemethode interessant. Deze manier van werken maakt zelfs het uitvoeren van eerste dunningen in bestanden van 35 tot 40 jaar rendabel.

Te sterk gedund?

Met de start van de houtverkoppen in privé-bossen kwam ook de manier van aanduiden van dunningen en de dunningsintensiteit uit-

voerig ter discussie. Het probleem is dat er weinig ervaring is met het wegwerken van achterstallige dunningen in privé-bossen. Is het zinvol om dure zuiveringen en onrendabele dunningen uit te voeren in jonge naaldhoutbestanden als blijkt dat eerste dunningen op 35 jaar verkoopbaar zijn op stam? Is het zinvol om te snoeien in dit type van naaldhoutbestanden?

Besluit

Het blijkt dat de bosgroepen op de goede weg zijn. Het gevaar bestaat echter dat de bosgroepen enkel beoordeeld worden op het aantal verkochte m³ hout en de oppervlakte waarop

deze kappingen gebeuren. De doelstelling is niet het verkopen van zoveel mogelijk hout, maar wel het realiseren van een goed, multifunctioneel bosbeheer, zo mogelijk op maat van de beseigenaar. Het betrekken van zoveel mogelijk beseigenaars en bosgebruikers is essentieel. Er kruipt veel meer energie in het realiseren van een dialoog met deze mensen dan in het organiseren van een houtverkoop. De huidige bosgroepen hebben dat al meermaals duidelijk gemaakt.

(*) Educatief Bosbouwcentrum Groenendaal
Duboislaan 2, 1560 Hoeilaart

Abonnementshernieuwing!

Hernieuw vandaag nog uw lidmaatschap van de VBV en blijf verder op de hoogte van alle bosweetjes.

Voor 550 BEF ontvang je dan een jaar lang de Boskrant inclusief de Zomerboskrant met de verrassende zoektochten.

Voor 650 BEF ontvang je eveneens driemaal de Groene Band, het wetenschappelijk tijdschrift van de VBV.

Studenten betalen slechts 350 BEF.

Rekeningnummer: 448-3605351-56 met vermelding 'Lidmaatschap VBV 2001'.

Groene Hel of Aards Paradijs

Onder de titel "Groene Hel of Aards Paradijs" organiseerde het Regionaal Landschap Kempen en Maasland in het voorjaar van 2000 een driedaags vormingsprogramma in het Cultureel Centrum van Genk. Een brede waaier van genodigden en gasten luisterde toen naar een reeks voordrachten. De aanwezigen konden deelnemen aan discussies over de relaties tussen natuurbescherming en natuurgericht toerisme. De uiteenzettingen zijn nu gepubliceerd in een fraaie uitgave. De publicatie kan besteld worden door storting van 400 fr. (300 + 100 fr. verzendingskosten) op rekeningnummer 784-5581075-12 van het Regionaal Landschap Kempen en Maasland met de vermelding "Groene hel of Aards Paradijs". Meer informatie: info@rlkm.be, tel.: 089/32.28.10.

A Sign of Intel-ligence

In het Grist Magazine van januari vonden we volgend berichtje: "Acht technologische ondernemingen, Intel, Microsoft, AT&T en 3Com hebben zich akkoord verklaard om producten gemaakt met materialen uit de zogenaamde "oerbossen" te boycotten. Ook Internetportaal site Yahoo sloot zich onlangs aan bij deze boycot die georganiseerd wordt door de vereniging 'Forest Ethics'. 'It's the image that counts'. Forest Ethics hoopt echter dat alle Amerikaanse ondernemingen op termijn dit voorbeeld zullen volgen."

'Géants au Pied d' Argile'

Het Provinciaal Domein Het Leen in Eeklo biedt u een late nieuwjaarsverrassing aan. Van 4 januari t.e.m. 4 april 2001 kan u in het Provinciaal Bosinfocentrum gaan kijken naar een selectie van 15 foto's uit het kijkboek 'Géants au Pied d'Argile' van auteur-fotograaf Benjamin Stassen met merkwaardige bomen uit Wallonië.

De tentoonstelling is dagelijks geopend van 9 tot 12 en van 13 tot 17 uur (maandag gesloten). De toegang is gratis. Het boek zelf 'Géants au Pied d' Argile' is te koop voor 1.950 fr. Meer informatie: Provinciaal Domein Het Leen (tel.: 09/376.74.74).

Antwerpse Koepel voor Natuurstudie (ANKONA) Jaarboek 99

Het tweede jaarboek van de Antwerpse Koepel voor Natuurstudie (ANKONA) is klaar. Gelijkaardig aan de eerste versie bestaat het uit drie grote delen:

- Deel één omvat 8 hoofdartikels die een gevarieerd beeld geven van wat er zoal gebeurt op het vlak van natuurstudie: kranswieren in de provincie, schijfzwammen in het Rivierenhof, erwtenmossels in het beken van de Nete, biodiversiteit van tuinen, ongewervelden op riet, watervogels in Broek Denaeyer, nachtvinders in het Blaasveld Broek en fossielen van het natuurgebied Wolvenberg.
- Het tweede deel geeft een overzicht van de activiteiten die de verschillende themagroepen op touw hebben gezet in 1999. Er is tevens een verslag opgenomen van de ontmoetingsdag van dat jaar.
- Het derde deel van het boek is als naslagwerk opgevat. Het geeft bondig een overzicht van alle artikels, rapporten, thesen en boeken m.b.t. natuurstudie, uit 1999, in provincie Antwerpen. Met behulp van een uitgebreid trefwoordenregister kan men hier snel informatie in terugvinden.

Het boek, zowat 200 pagina's dik, is te bekomen bij de natuurcel van het Provinciaal Instituut voor Hygiëne en kost de eerste zes maanden 350 fr. (nadien 450 fr.). Voor meer informatie mag u gerust bellen naar Dirk Vandenbussche (tel.: 03/259.12.49).

Boekbespreking

Indianenverhalen en de ontwikkeling van het Noord-Amerikaanse boslandschap

HANS BAETÉ (*)

America's Ancient Forests biedt een verhelderende kijk op de vaak onderschatte rol van jager-verzamelaarsculturen bij de bos- en landschapsontwikkeling. De auteur – een bosbouwprofessor aan de Texas A&M University – distilleert uit klimaatgegevens, pollenspectra, archeologische vondsten en optekeningen van kolonisten een historische ecologie van het Noord-Amerikaanse landschap die teruggaat tot het einde van de jongste ijstijd (ongeveer 15.000 jaar geleden). De soms zeer nauwgezette beschrijvingen van indianenculturen door kolonisten en missionarissen zorgen hierbij voor een onmisbare link met de prehistorie. Waarheidsgetrouwe indianenverhalen stellen onderzoekers in staat om archeologische vondsten beter te interpreteren en omgekeerd wijzen dergelijke vondsten er op dat vele indianengebruiken teruggaan tot het begin van het holoceen (ongeveer 10.000 jaar geleden) en zelfs daarvóór. De auteur legt herhaaldelijk de klemtoon op het belang van 'prehistorische bosbouw' bij het ontstaan van niet-gesloten en gevarieerde boslandschappen. Niet enkel door kappen en branden, maar bijvoorbeeld ook door het ringen van bomen en het wegschrapen van dikke moslagen in functie van kiembedvorming. Bovendien stelt de auteur dat vele van deze indianenculturen er een duurzame levenswijze op nahielden, waarbij ze als *masters of fire* zorgden voor het voortbestaan van hun *wild garden* en niet voor een destructieve *slash and burn*. De auteur stelt dan ook onomwonden dat *American Indians were an integral part of Ancient Forests*.

Ten minste voor wat Noord-Amerika betreft, wijst het in dit boek aangehaalde feitenmateriaal op een door klimatologische veranderingen gedicteerde sturende rol van de mens bij

de landschapsontwikkeling sinds het einde van de jongste ijstijd. Het is in elk geval interessant om zich af te vragen of prehistorische mensen in onze regio gelijkaardige gebruiken hadden en – bij bepaalde bevolkingsdichtheden – een vergelijkbare impact op het vroeg-holocene landschap vertoonden. De 'indianenverhalen' uit dit schitterende boek kunnen ons misschien op weg helpen. Niet enkel bij een reconstructie van het verleden, maar hopelijk ook in functie van een natuurlijk bosbeheer in de toekomst.

Bonnicksen T.M. (2000). *America's Ancient Forests. From the Ice Age to the Age of Discovery*. John Wiley & Sons, Inc. New York, prijs 3395 fr. (consulteerbaar in de bibliotheek van het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer).

(*) Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer
Gaverstraat 4, 9500 Geraardsbergen